

Cirkulärnr: 1994:101
Diariernr: 1994:1327
Handläggare: Margareta Erman
Avdsek: AK Vård
Datum: 1994-05-27
Mottagare: Individ- och familjeomsorg
Omsorgs- och handikappfrågor
Rubrik: Utbetalning av ersättningar till familjehem och
kontaktpersoner m fl enligt Sol; LVU och LSS
samt sekretessbeläggning av familjehemsersättningar
Ersätter: 1991:116
Bilagor: Källor

Handläggare
Margareta Erman

1994-05-27

Individ- och familjeomsorg
Omsorgs- och handikappfrågor

Utbetalning av ersättningar till familjehem och kontaktpersoner m fl enligt SoL, LVU och LSS samt sekretessbeläggning av familjehemsersättningar

Svenska Kommunförbundet får förfrågningar om formerna för utbetalning av ersättningar till familjehem och kontaktpersoner m fl. I detta cirkulär behandlas utbetalningar av ersättningar för insatser, som på nämndens uppdrag, utförs av enskilda personer eller familjer och där uppdraget inte ingår i deras tjänst. Beskattning av hem för vård eller boende berörs inte i detta cirkulär.

Av bland annat skattetekniska skäl begär en del familjehem och kontaktpersoner/familjer m fl att kommunerna skall utbetala ersättningen brutto till deras bolag eller till en stiftelse så att ersättningen kan beskattas i bolaget eller stiftelsen.

Svenska Kommunförbundet har fått frågor om ersättningar för ovanstående uppdrag kan utbetalas till bolag eller stiftelse. I det följande klarläggs förhållandena.

Bakgrund

SoL och LVU

När behov uppkommer att placera en person utanför det egna hemmet med stöd av SoL eller LVU erbjuds två vårdformer: familjehem eller hem för vård eller boende (SoL 22 §). De båda vårdformerna skiljer sig, bland annat, på en väsentlig punkt; familjehemmet utför ett personligt uppdrag medan hem för vård eller boende utför sina åtaganden inom ramen för en yrkesmässig verksamhet.

LSS

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade har insatser av samma karaktär som den sociala lagstiftningen. Den enskilde, som tillhör LSS personkrets, kan beviljas insatserna boende i familjehem, korttidshem, erhålla kontaktperson m fl insatser.

Familjehem

Definitionen av familjehem framgår av SoF 35 § och är tillämplig vid placeringar enligt SoL, LVU och LSS.

" Familjehem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte är sådan att hemmet blir att anse som ett hem för vård eller boende."

Innan nämnden beslutar om placering i ett familjehem undersöks om de personer, som skall ta emot en annan person i sitt hem, har personliga förutsättningar för uppdraget. Gäller placeringen en minderårig krävs socialnämndens medgivande eller beslut om placering.

Uppdraget att vara familjehem är sålunda knutet till en viss person/familj och kan inte ensidigt överlämnas till annan person, till ett bolag eller en stiftelse.

Placering i familjehem och hem för vård eller boende har också skilda rättsverkningar i förhållande till den minderårige. Så är t ex bestämmelserna om flyttningsförbud i LVU 24 § samt möjligheterna att med stöd av FB 6 kap 8 § överflytta vårdnaden till familjehemsföräldrar endast tillämpliga på familjehemsplacerade minderåriga.

Familjehem som önskar bedriva vårdverksamhet yrkesmässigt skall hänvisas till länsstyrelsen för att jämlikt 69 § SoL ansöka om tillstånd att vara hem för vård eller boende, HVB.

Hem för vård eller boende, HVB

Hem för vård eller boende är ett annat namn för institutioner inom socialtjänsten. Sådana hem finns såväl i form av små familjehemsliknande hem som hem med stort platsantal och anställd personal. Hem för vård eller boende drivs dels i offentlig regi dels av enskilda eller sammanslutningar. Uppgiften för dessa hem är att ta emot enskilda personer för vård, behandling, omvårdnad eller tillsyn. Det kan vara fråga om verksamhet som bedrivs hela dygnet eller en begränsad del av dygnet (Sof 6 §).

Insatser enligt LSS 9 § punkt 6 - 10, kan även bedrivas av enskilda. Sådan verksamhet är tillståndspliktig när den bedrivs i enskild regi (LSS 23 §, SoL 69 §).

Verksamhetens inriktning, platsantal och organisation är av betydelse när det gäller att bedöma om vården drivs yrkesmässigt.

Yrkesmässig vårdverksamhet får endast bedrivas med tillstånd av länsstyrelsen i det län där verksamheten skall bedrivas.

Nämnden bör därför bl a alltid kontrollera att tillstånd för verksamheten finns innan beslut fattas om sådan placering/insats.

Ett hem för vård eller boende enligt SoL, eller enskilt drivna verksamheter enligt LSS, har ett generellt tillstånd att vårda den målgrupp och driva den verksamhet som framgår av länsstyrelsens tillståndsbevis. Detta kan jämföras med familjehemsvården där nämndens beslut eller medgivande alltid sammanhänger med vårdgivarens personliga förutsättning att tillgodose en viss persons vårdbehov.

Kontaktperson/familj och liknande uppdragstagare

Nämnden kan bevilja den enskilde bistånd i form av kontaktperson/familj enligt SoL 6 § besluta om kontaktperson enligt LVU 22 § p 1 eller med stöd av LSS 9 § p 3-5 ge insatser som ledsagarservice, kontaktperson eller avlösarservice i hemmet.

Gemensamt för dessa olika insatser är att nämnden gett uppdraget till en enskild person, som bedöms ha lämpliga förutsättningar för uppdraget.

Utbetalning av ersättningar

Enligt den sociala lagstiftningen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade kan vissa uppdrag såsom familjehemsvård, kontaktmannaskap m fl endast ges till enskilda personer..

Nämnden skall alltid utbetala ersättningen till den som har erhållit uppdraget. Ersättning för familjehemsvård, kontaktmannaskap och liknande skall därför alltid utbetalas till den med vilken nämnden har ett avtal om uppdraget och ersättningen.

Svenska Kommunförbundet har i cirkulär 1992:33 och 1992:189 gett förslag på beräkningar av arvodesersättningar och rekommendationer för beräkning av omkostnadsersättningar till familjehem. I cirkulär 1987:43 ges förslag till motsvarande ersättningar för kontaktpersoner/familjer. Om vårdbehovet i det enskilda ärendet är särskilt omfattande, krävande och kostsamt kan nämnden besluta om högre ersättning inom ramen för konstruktionen arvode och omkostnadsersättning.

Merparten av kommunerna följer förbundets förslag och rekommendationer.

Skattelagstiftningen

Enligt gällande skattelagstiftning skall en inkomst beskattas i den källa den uppkommer d v s från

1. Tjänst
2. Näringsverksamhet
3. Kapital

Tjänst

Inkomst av anställning eller av uppdrag av varaktig eller tillfällig natur om inkomsten inte är att hänföra till näringsverksamhet eller kapital.

Näringsverksamhet

Inkomst skall beskattas som inkomst i näringsverksamhet om verksamheten bedrivs självständigt och yrkesmässigt. Med yrkesmässigt menas varaktigt och med vinstsyfte.

Kapital

Inkomster av kapital.

Skatter och sociala avgifter

Ersättning till familjehemsförälder, kontaktman och liknande torde i skattehänseende vanligen betraktas som inkomst av tjänst.

Om familjehemsföräldern etc har A-skattsedel är nämnden skyldig att erlægga lagstadgade sociala avgifter och att innehålla preliminär skatt. Nämnden är vidare skyldig att lämna kontrolluppgift över utbetalda ersättningar. Kontrolluppgift över utbetalda ersättningar skall lämnas även om uppdragstagaren har F-skattsedel, efter som ersättningen skall beskattas som inkomst av tjänst.

I de fall en uppdragstagare, som utför ett sådant uppdrag, som skall beskattas som inkomst av tjänst, åberopar en F-skattsedel skall vedebörande hänvisas till skattemyndigheten för att erhålla A-skattsedel. Det är möjligt att inneha kombinerad A- och F-skattsedel. Om F-skattsedel åberopats hos nämnden skall nämnden skriftligen underrätta berörd skattemyndighet om att ersättning har utbetalts för uppdrag som är hänförbart till inkomst av tjänst.

I de fall nämnden betalar ut familjehemsersättningen som ett bruttobelopp till familjehemmets bolag kan uppdragsgivaren - nämnden - i efterhand komma att påföras lagstadgade sociala avgifter samt bli solidariskt ansvarig, tillsammans med uppdragstagaren, för obetald skatt. Nämnden kan också komma att krävas på sanktionsavgifter i form av avgiftstillägg och dröjsmålsavgift.

Avtal om att familjehemmet/kontaktpersonen m fl uppdragstagare själva skall betala skatt och avgifter godtas inte skattemässigt. Uppdragsgivaren - nämnden - kan alltså inte frånskriva sig sin skyldighet att, enligt lagen om sociala avgifter, betala arbetsgivaravgifter.

Redan ingångna avtal

I de fall nämnden ingått avtal om utbetalning av familjehemsersättning till bolag eller stiftelse bör förhandlingar upptas med uppdragstagaren för reglering av förhållandena i enlighet med gällande lagar och förordningar.

Familjehemsersättningar är sekretessbelagda

Enligt en dom i RR, Mål nr 1921-1992, är uppgiften om vad nämnden utbetalt i ersättningar till familjehemmen belagd med sekretess (Skr.lagen 7:4). Uppgiften om vad som utbetalts får ej lämnas om det inte står klart att uppgiften kan lämnas utan att familjehemsföräldrarna lider men.

Detta innebär att t.ex. den placerade eller dennes vårdnadshavare inte kan få ta del av uppgifterna utan uppdragstagarens medgivande.

En följd av RR:s dom blir att kommunen (lönekontoret), för att uppgifterna inte skall röjas, måste föra dessa utbetalningar separat från andra löneuppgifter, som inte är sekretessbelagda.

Kontrolluppgift till skattemyndigheten om utbetalda arvoden och omkostnadsersättningar skall dock alltid lämnas

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av förbundssekreterare
Margareta Erman, tfn 08- 772 43 23

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Allmän kommunalpolitik
Vård och omsorg

Lennart Jonasson

Margareta Erman